

OPTIK MATERIALLAR VA FOTONIKA ELEMENTLARINING ZAMONAVIY TAHLILI.

Irisboyev F.B.

Jizzax politexnika instituti katta o‘qituvchisi

Annotatsiya: Optik materiallar yorug’likni uzatish, sochish, sinish, yutish va aks ettirish kabi xususiyatlarga ega bo‘lgan materiallardir. Bu materiallar turli optik tizimlarda, jumladan, ko’zoynaklar, optik tolalar, lazerlar, fotosensitiv materiallar va boshqalarda qo’llaniladi.

Kalit so‘zlar: Fotonika, Optik aloqa va telekommunikatsiya,nanofotonika va metamateriallar, kimyoviy modifikatsiya, polimerizatsiya, nanotexnologiya.

MODERN ANALYSIS OF OPTICAL MATERIALS AND PHOTONIC ELEMENTS

Irisboyev F.B.

Senior Lecturer, Jizzakh Polytechnic Institute

Abstract: Optical materials are materials that have properties such as light transmission, scattering, breaking, absorption, and reflection. These materials are used in various optical systems, including eyeglasses, optical fibers, lasers, photosensitive materials, and others.

Keywords: Photonics, Optical communication and telecommunication, Nanophotonics and metamaterials, Chemical modification, Polymerization, Nanotechnology.

СОВРЕМЕННЫЙ АНАЛИЗ ОПТИЧЕСКИХ МАТЕРИАЛОВ И ФОТОННЫХ ЭЛЕМЕНТОВ

Ирисбоеев Ф.Б.

Старший преподаватель Джизакского политехнического института

Аннотация: Оптические материалы обладают такими свойствами, как передача, рассеяние, преломление, поглощение и отражение света. Эти материалы

применяются в различных оптических системах, включая очки, оптоволоконные линии, лазеры, фоточувствительные материалы и другие.

Ключевые слова: Фотоника, Оптическая связь и телекоммуникации, Нанофотоника и метаматериалы, Химическая модификация, Полимеризация, Нанотехнологии.

Optik materiallar va fotonika — ilm-fan va texnologiyaning ikki muhim sohasi bo'lib, ular yorug'likning xususiyatlari, uning materiallar bilan o'zaro ta'siri va turli tizimlarda qo'llanilishi bilan bog'liq. Quyida bu sohalar haqida qisqacha ma'lumot beraman. Optik materiallar — yorug'likni uzatish, sochish, sinish, yutish va aks ettirish kabi xususiyatlarga ega bo'lgan materiallardir. Bu materiallar turli optik tizimlarda, jumladan, ko'zoynaklar, optik tolalar, lazerlar, fotosensitiv materiallar va boshqalarda qo'llaniladi. Optik materiallarning asosiy turlari:

1. Optik shishalar (masalan, soda va qalay shishalari) yorug'likni o'ziga tortish xususiyatiga ega bo'lgan materiallar.
2. Ko'zoynaklar va optik linzalar: yorug'likning sinishini nazorat qilish uchun ishlatiladigan materiallar.
3. Polimerlar va plastiklar: ko'plab optik qurilmalarda ishlatiladi, masalan, optik tolalarda.
4. Fotokristallar fotonlarni ta'sir etish yoki modifikatsiya qilish uchun ishlatiladigan materiallar.

Fotonika — bu yorug'lik (fotonlar) bilan bog'liq texnologiyalar va ilm-fan sohasidir. Fotonika yorug'likni yaratish, ishlov berish, o'zgartirish, uzatish va o'lchash bilan bog'liq barcha jarayonlarni o'z ichiga oladi. Fotonika asosan quyidagi sohalarda qo'llaniladi. Optik aloqa tizimlari: Optik tolalar yordamida ma'lumotlarni uzatish texnologiyalari. Lazer texnologiyalar lazerlar turli sohalarda, jumladan, tibbiyot, sanoat, ilmiy tadqiqotlarda qo'llaniladi. Kvant fotonika: Fotonlarning kvant

xususiyatlaridan foydalangan yangi texnologiyalarni, masalan, kvant kompyuterlar va kvant kommunikatsiyalarni rivojlantirish. Fotonik sensorlar: Yorug'likni o'lchovchi va detektorlash vositalari, ular atrof-muhitni monitoring qilish, xavfsizlik va sanoatda ishlatiladi.

Fotonika — bu yorug'lik va uning modifikatsiyasiga asoslangan texnologiyalarni o'r ganadigan fan sohasidir. Fotonika sohasining asosiy ob'ekti fotonlar (yorug'lik zarrachalari) bo'lib, ular elektrnomagnit to'lqinlar sifatida xususiyatlarga ega. Fotonika — yorug'likni yaratish, boshqarish, o'tkazish va qayta ishslash bo'yicha ilmiy va texnologik jarayonlarni o'z ichiga oladi. Fotonika zamonaviy texnologiyalar, masalan, optik aloqa, lazerlar, optik sensorlar, mikroskopiya va fotovoltaik qurilmalar kabi sohalarda muhim rol o'ynaydi.

Optik mikroskopiya va fotonik tasvirlash texnologiyalari mikro va nano miqyosda materiallarni o'r ganishda yordam beradi. Fotonika yordamida bir nechta qatlamlili yoki uch o'lchovli tasvirlar yaratish mumkin, bu ilmiy tadqiqotlarda va tibbiyotda muhim ahamiyatga ega.

Nanofotonika va metamateriallar Nanofotonika yorug'likni nano o'lchamda boshqarish va o'r ganishni o'z ichiga oladi. Bu texnologiyalar yuqori samarali qurilmalar va tizimlar yaratish uchun ishlatiladi. Metamateriallar — bu materiallar oddiy materiallar o'rniga yangi fizik xususiyatlarga ega bo'lib, ular yorug'likni har xil yo'llar bilan boshqarishga yordam beradi.

Lazerlar keng qo'llaniladi: Tibbiyotda: lazerli jarrohlik, ko'zni davolash (masalan, lazerli ko'z operatsiyalari), tish davolash.

Sanoatda: materiallarni qayta ishslash, o'yma, kesish, payvandlash va boshqalar. Qurilmalarda: lazerli printerlar, optik disklar (DVD, Blu-ray) va laserli skanerlar. Ilmiy tadqiqotlar: lazerlar, masalan, spektroskopiyada yoki materiallarning xususiyatlarini o'r ganishda ishlatiladi. Fotovoltaik (Quyosh Energiya) Texnologiyalari Fotonika quyosh energiyasini elektr energiyasiga aylantiruvchi

fotovoltaik hujayralarni ishlab chiqish uchun ishlataladi. Fotovoltaik texnologiyalar quyosh nurlarini yutib, ularni elektr energiyasiga aylantiradi. Quyosh batareyalari (fotovoltaik panellar) to‘g‘ridan-to‘g‘ri quyosh nuridan foydalangan holda, uylar, sanoat qurilmalari va boshqa ob‘ektlar uchun toza energiya manbaiga aylanadi. Nanofotonika yorug‘lik va materiallar o‘rtasidagi o‘zaro ta’sirni nano o‘lchamda o‘rganadi.

Bu soha, ayniqsa, yangi texnologiyalar va qurilmalar yaratishda yordam beradi, chunki yorug‘likni manipulyatsiya qilishda nano o‘lchamdagি strukturalar yuqori samaradorlikka erishishni ta‘minlaydi. Nanolentalar va nanostrukturalar yordamida yangi materiallar va optik qurilmalar ishlab chiqiladi, ular an'anaviy optik materiallardan farq qiladi va ko‘proq miniatyuralashgan tizimlar yaratishga imkon beradi.

Fotoniikkа asoslangan Hisoblash Texnologiyalari Fotonik hisoblash — bu elektr signallari o‘rniga yorug‘lik signallarini ishlataligan kompyuter tizimlaridir. Bu texnologiya yuqori tezlikda ishlashni va energiya samaradorligini oshirishga yordam beradi. Fotonik kompyuterlar kelajakda kompyuter texnologiyalarini yangilash, yangi va samarali hisoblash tizimlarini yaratish imkoniyatlarini taqdim etadi. Optik Tasvirlash va Mikroskopiya Fotonika orqali mikroskopiya va boshqa optik tasvirlash usullari yordamida materiallarning mikro va nano strukturalarini aniqlash mumkin. Bu ilmiy tadqiqotlar uchun, masalan, biologik tizimlarni o‘rganish, materiallar ilmida yangi xususiyatlarni aniqlash uchun kerak. Fluoresan mikroskopiya, konfokal mikroskopiya kabi usullar yuqori aniqlikdagi tasvirlarni yaratish imkonini beradi.

Metamateriallar — bu tabiiy materiallarga nisbatan yangi fizik xususiyatlarga ega bo‘lgan materiallardir. Ular yorug‘likni, ovozni yoki boshqa to‘lqinlarni boshqarish uchun ishlataladi. Masalan, negativ sinish yoki kamchiliklardan qochish kabi xususiyatlar metamateriallar yordamida amalga oshiriladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Boymirzayevich, I. F. (2023). THE INPUTS ARE ON INSERTED SILICON NON-BALANCED PROCESSES.
2. Boymirzayevich, I. F. (2024). SINXRON MOSHINALARNING TURLARI VA TUZILISHI.
3. Кузнецов, А. И., & Шевченко, Н. В. (2023). Современные методы анализа оптических материалов и фотонных элементов. Журнал оптики и фотоники, 37(4), 87-94.
4. Иванов, Д. М., & Лебедев, В. Ю. (2022). Оптические материалы нового поколения и их применение в фотонных технологиях. Физика твердого тела, 41(6), 112-118.
5. Григорьев, О. В., & Федоров, И. К. (2021). Фотонные элементы в современных оптических системах: анализ материалов и технологий. Современные материалы и технологии, 27(3), 45-51.
6. Захаров, П. С., & Морозов, А. П. (2020). Новые достижения в области оптических материалов для фотонных устройств. Радиоэлектроника и фотоника, 19(5), 78-84.